

ALBINA CARPATILOR

Apare la 15. și ultima fiă-cărel luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. seú 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiu, la colectanți, la oficiile postale și la toate librăriile.

Dina.

Novelă originală.

(Continuare.)

II.

Insulta, pe care o căpătase, era prea mare pentru un om ca Jorgu.¹⁾ Acum nu mai avea curagiul să rîdă. Săgéta intrase prea afund în inima sa. Și era lucru ciudat, că recela Dinei în loc de a stinge și urmele amorului din sufletul său, producea din contră o pasiune nebună. El se speria de violința simțimentelor sale, pe care nu le cercase nici odată în sinul amorurilor sale trecătoare. Da, Jorgu nu simțise nici odată acea iubire pasionată, de care era capabil încă sufletul său tinăr, dar pe care modul său de viață nu-l lăsase ca să se desvólte vre odată. Și cu totă amărăciunea esperinței prospete el se simția reîntinerit, simția că numai acum are viața un preț.

Revoluțiunea sa internă fusese atât de considerabilă, încât Jorgu fără a dice un cuvânt părăsise ghéta nebăgat în samă cu intențiunea de a se întorče acasă, și a se preda în singurătate diferitelor senzațiuni care-î turburaū sufletul. Înainte de a se depărta însă, el mai aruncă o privire asupra Dinei, care tot patina cu Scarlat și cu Ana. Printr'o întâmplare destul de désă în astfel de ocațiuni priyirile lor se întélniră. Dina rușinată întorše îndată ochii într'altă parte; dar Jorgu avuse timp să cetéscă în ei părerea de rău. Un minut se opri el în loc, neșciind de trebuie să se întorče și să-și mai cerce norocul, seú să plece. Atunci își aduse din nou aminte de scena ce se petrecuse între ei și se depărta.

Ajungënd acasă Ghermănescu se gândi, la ce era de făcut. Situațiunea sa devenise insuportabilă; nesuccesul tuturor silințelor sale îl făcuse nervos. El se îndoia de puterea sa, se îndoia de sine, și acesta era adevărul

mijloc de a-l descuragea. Dar ultima privire a Dinei era ca o rađă de speranță, care-î suridea.

— „Póte m'am înșelat“, își dîse el. Cum se vede totă pëtrunderea de spirit îi era răpită.

Jorgu își analisă simțimentele sale și trebui să recunoscă adevărul: era înamorat. Nu mai vedea nici o scăpare de acest simțiment, care cu încetul se strecurase în sufletul său și-l cuprinsese acum cu totă puterea lui. Se simția capabil de a deveni sclavul acelei frumoșe fete, numai să capete drept resplată cel mai mic semn de favor din partea ei. Dar această pasiune era dejositoare, și mândria lui Jorgu, amorul său propriu de om cu succese îl provocaū să se apere în contra ei cu totă puterea ce-î mai rămăsese.

— „Trebuie să fug“, dîse el, „înainte de ce va fi prea târziu. Décă inima ei simte o iubire, pe care fața și gura nu vor să o mărturisescă, pedépsa ei va fi meritată. Décă din contră ea nu mă iubeșce și nu mă póte iubi, este timpul să nu mai joc o rolă ridiculă, ci să caut vindecare de o pasiune dejositoare. Va trebui să o uit, Europa este destul de mare și de bogată pentru a găsi un léc de bóla mea.“

Hotărîrea sa era luată. Trebuia să plece. Unde? singur nu șcia; dar de sigur trebuia să părăsescă locurile unde-ar mai fi putut vedea pe Dina.

Jorgu era un om resolut, care îndeplinia răpede hotărîrile ce-și lua. A doua dî de dimineță se afla în primul tren, care se îndrepta spre Occident. În Viena se opri câtva timp, nu atât pentru a cunoșce un oraș, pe care-l vëduse de atâtea ori, cât pentru a se odihni puțin de ostenele drumului. Jorgu era destul de avut pentru a-și permite aceste plăceri. În timpul, cât rămase în capitala Austriei, se gândi la direcțiunea, în care trebuia să

¹⁾ Pe pag. 177 și 178 col. I sa pus din eróre Scarlat în loc de Jorgu și a scăpat din vedere la corectură.

se îndrepteze acum. Italia îi surse cu cerul ei albastru și cu vara ei eternă.

— „Acolo mă voi duce,“ își dîse el, „unde înflorește portocalii.“

În zelul său de a depărta pe Dîna cu ori ce preț din suflet, el se făcu un amator pasionat de monumente și de museuri și se gîndi că Italia mai mult decît ori-ce altă țară îi va procura lucruri demne de vedut. El cercetă toate orașele principale. Se lăsă a fi legănat în gondolele aurite ale amorosei Veneției, dar trebui să asculte și armonioasa cîntare a serenadelor; aci era prea mare pericolul, totul respira amor și-i aducea aminte de a-l său. Părăsi Veneția și se duse la Roma, care cu monumentele sale antice îi oferi un vast cîmp de studii și un mijloc de a-și amorți pasiunea. Într'adevăr el se distrase cîtva timp, deoarece nu mai cercetase nici odată vechia capitală a lumii, care purta încă urmele gloriei trecute. Dar mîndrele frumșei ale cetății eterne îi reamintiau pe Dîna. Jorgu se simți alungat din Roma. El se duse la Neapol, admiră Vesuvul urcându-se până la craterul lui, privi marea de pe țărmul ei încântător, patrecu nopți întregi legănat pe valurile ei într'o luntre de pescar. Mênat de zelul său de a uita făcu excursiuni pe malurile dimpregiur și odată pluti până la acea insulă stîncosă, care se numește Ischia. Ah, dar ea îi aduse aminte de amorul naiv al lui Lamartine și al Graziellei, de mărturisirile lor gingașe, de sacrificiul nemărginit al pîrului ei bogat, de durerea ei covârșitoare, când vedu pe poetul adorat depărtându-se pentru tot-déuna, și de mórtea ei tristă. Impresiunea ce resimți el la aceste amintiri dureroase, de care sunt pline poeziile aceluï gingaș talent, ce se numește Lamartine, fu neașteptată. El, omul trecut prin lume, îndêrjit în necredința și ușurătatea ei, se simți muiat până la lacrimi. Da, Jorgu vîrsă o lacrimă de duioșie pe acele locuri de o poezie teribilă, unde s'a petrecut nevinovata și puternica iubire a sêrmanei fete de pescar.

— „A fi iubit astfel“, cugetă el, „trebuie să fiă o fericire dumnezească! Dar, Lamartine o merita pe atunci, era și el un adolescent, cu simțeminte curate; mai târziu lumea l'a stricat, i-a șters din suflet acele gingașe simțeminte.“

Apoi el clătină din cap ca și pentru a delătura astfel de gînduri, un surfs de un scepticism silit se ivi pe buzele sale.

— „Dîna nu știe iubi astfel“, mai gîndi el, „er e încă nu o merit. Și nici nu-mi trebuie!“ adaogă el încruntând sprîncena și dând din picior cu energie.

Dar a doua zi Jorgu părăsi Neapolul și Italia. Clima acestei fericite țări i se părea prea ămoroasă pentru un om, care voia să uite cu ori ce preț.

— „La Paris! la Paris!“ strigă el ca un desperat, care aprópe de a se îneca se ațată de un paiu. „Numai acolo voi găsi mîngăere în durerea mea și lec pentru bóla mea.“

Când se apropia de capitala Franciei, Jorgu simți inima bătându-i cu o vioiciune nespasă. Tóte amintirile unei vieți plăcute, aventurile unei juneți sgomotóse i se remprospetară în memoria. Décă s'ar fi apropiat de patriă, nu s'ar fi simțit atît de mișcat ca la vederea aceluï încântător oraș, care légă pe străin cu farmecile sale, îl légănă în visuri de aur îmbetându-l cu nectarul plă-

cerilor sale. Da, Jorgu nu putea alege mai bine pentru a uita.

Și el profită de această ocaziune, aruncându-se fără rezervă în brațele plăcerilor. Érna trecu astfel într'o beție continuă de petreceri, care nu-i lăsă un singur moment liber pentru a se gîndi la patriă și la aceia, pe care-i lăsase acolo. La început chipul Dinei părea că vegheză asupra lui, ochiul ei sever par că-i făcea reproșuri pentru necumpătarea lui, dar Jorgu căuta atunci să-l alunge din memoria sa. Acastă silință îi făcea un rêu nespus; par că-și smulgea o bucată din inima sa, de câte ori sugruma o amintire a frumoșei fete. Ah, da, uitarea încă cere mari sacrificii! Apoi cu încetul aparițiunea deveni mai rară, chipul se întunecă tot mai mult, până când nu remase decît o umbră turbure. Timpul vindecase rana cu ajutorul plăcerilor enervante, ce le oferă cetatea, pe care Victor Hugo o numește inima Europei. Situațiunea, în care se afla Jorgu, îi ajută fórt mult pentru îndeplinirea procesului psihologic amintit. Nimeni din patriă nu știa când plecase, și încătrău își îndreptase pașii; nici unul din amicii său cunoscuții săi nu încercase dară de a-i scrie, pentru că nu-i cunoșcea adresa. Astfel Jorgu n'avea nici o noutate despre Dîna și ai săi. Érna trecuse. Primăvara îl găsi într'o stare de plâns. E drept, că-i reușise de a depărta din suflet o pasiune care ar fi putut să-l fericescă, dar după ce trecuse prin sgomotul plăcerilor, se vedu cu inima sécă, cu capul gol de idei. La ce servise medicina, pe care a întrebuintat-o? A vindecat o bóla printr'o otravă, și această otravă strecurându-se în sufletul său luase locul durerii și avea efecte mai dezastróse. Un desgust amar îl cuprinsese. I se părea totul atît de deșert în lume, atît de lipsit de ori ce scop, încât se întreba dând din umeri, la ce-i serviseră tóte plăcerile, la ce-i servește vieța chiar? Oh, da, acele otrăvi sunt mai teribile și mai periculóse decît ori ce durere sufletescă. În acesta există un ce nobil, sfânt — sfîntit prin martiriu — nici o pată nu o deoseșce; durerea e curată și póte oferi omului un fel de satisfaciune, care nu e fără farmec. Desgustul e hidos, ne face să desprețuim lumea, și pe noi înși-ne; este ceva dejositor a-l simți, ceva teribil a avea cauze de a-l simți!

De aceea Jorgu, sugrumând amorul, așadar vindecând bóla de care suferia, se găsi și mai bolnav. Ce era de făcut?

Nu-i rămânea, decît să alégă, ca toți ómenii în pozițiunea sa — între petrecerea recreătoare la țară, într'un cuib retras, și . . . și între mórte, decă se simția pre slab pentru a mai căuta mîngăere.

La gîndul morții dete din umeri; îi era silă să ieă o rezoluțiune extremă. Ajunsese la acel grad de desgust, încât mai bucuros s'ar fi lăsat în voea întemplerii, decăt să cerce a se mai smulge cu rezoluțiune din starea sa de plâns. De altcum n'avea decăt să urmeze esemplului societății, în care petrecuse. „Saison“-ul băilor sosise și ori cine avea mijlócele necesare se ducea să-și restaureze puterile sdruncinate într'o vieță idilică și regulată.

Mulți din amicii de petrecere ai lui Jorgu îl întrebau, în cătrău are de gînd să-și îndrepteze pașii. Jorgu le răspundea, că n'a luat încă nici o rezoluțiune. Ér amicii vedënd dispozițiunea sa deprimătoare nu-l imbiară să mîrgă cu ei nici la Trouville, nici la Monaco, nici la Nizza, nici într'alte băi de mare. Societatea unui om cuprins de des-

gust este departe de a fi căutată. Ea influențează în mod nefavorabil și asupra dispozițiunii sufletești a altora.

Din întâmplare se găsi totuși un prietin milostiv, care compătind sincer pe ortacul său îi făcu propunerea de a părăsi Parisul cu el.

— „Ți-ai propune să mergem în munți, unde locuiește libertatea“, îi dișe el, „dar constituțiunea ta mi se pare prea sdruncinată, pentru ca să poți suferi lipsele și strapătele împreunate cu astfel de întreprinderi. Și ce? vom merge în Belgia. Acastă țără e frumoasă, cu peisage pitorești, cu locuitori liniștiți și muncitori, cred că va avea o influință salutară asupra noastră.“

— „Nu-mi pasă, dragul meu Emil,“ răspuse Jorgu, „orî unde ne vom duce, îmi este tot una. Mi-am pierdut și gustul de a mai alege. Veđi tu,“ adaogă el, deorece găsise prę cineva cătră care să-și descopere inima, „veđi tu, petrekerile enervante din erna asta mi-au făcut un rău nespus. Ele m'au lăsat cu inima secă, cu desgustul în suflet, și etă-mę acum un om nenorocit, care nici nu mai pöte avea dorințe.“

Emil era un băiat deștept și vesel, trăsătură caracteristică a mai tuturor Francezilor, și neavend nici o durere de vindecat se predase cu öcreare rezervă petrekerilor la care era obicnuit din cea mai fragedă tinereță. El își păstrase tóte avantajele temperamentului său fericit și de sigur era fôrte competent pentru a scöte pe Jorgu din apatia sa.

— „Ai ajuns, dragul meu“, dișe el, „în stadiul, unde omul trebuie să se însöre.“

— „Așa!“ observă Jorgu, „Va să dișă la tine însurătörea este un mijloc de a vindeca desgustul.“

— „Însurătörea este un mijloc de apërare, etă totul. În sinul liniștei domestice, a plăcerilor conjugale caste și pure, sufletul reîntinerește, își recapetă juneța.“

— „Într'adevër ai idei ciudate despre acest act important. Cređi, că este lucru uman, de a lega sörtea unei fete inocente, setösă încă de petrekerile lumii, de a unui om ca mine desgustat de tóte? Cu ce drept pot eü pretinde să renunțe ea la tot ce-i suride într'un viitor radios, la tóte acele mici bucurii, pe care le așteptă dela căsătorie? Ar fi un mare păcat de a lucra astfel.“

— „Ved, că ți-au remas încă simțeminte fôrte nobile, scumpul meu Ghermănescu. Trebuie să o recunosc, că-ți cunoști de minune starea sufletescă și că judeci după merit. Dar, să-mi permiți a crede, că din tine vorbește mai mult lenea de a căuta vre o vindecare la răul, ce te-a cuprins, decât nobleța unei inimi blasate. Mai bucuros remăi, cum ești, decât să-ți încordezi încă odată puterile pentru a ieși din necaz. Dar, șei ce? cunosc eü ac de cojocul tēu. Apa dela Spa, după cum spun toți, face minuni în privința acęsta. „Pouhonul“ este un adevërat agent matrimonial. Suriđi? pöte pentru că revin la același curs de idei. Cu tóte acestea mulți ömeni se duc acolo în credință că vor întineri. Hei, dragul meu, nu de gęba a găsit și Petru cel mare apa dela Spa după gustul său. Vom merge la Spa!“

— „Să mergem“, dișe Jorgu dând din umeri, „ți-am spus, că mi-e tot una.“

— „Șei, că mă faci nervos cu nepăsarea ta? Revino-ți în fire, Ghermănescule; ce dracu, ești tinër, nu pot crede că ți-ai pierdut tötă puterea de vieță. Dar,

ved eü, că trebuie să te tractez, ca pe un copil. Îmi promiți că te vei supune fără a murmura la tóte dispozițiunile mele?“

— „Mę supun cu o adevërată religiositate. Recunosc supremația ta și mă transpun, precum dișei, în stare copilărescă. Fi Mentorul meu!“

— „Am un Telemac“, observă Emil suriđend, „cam trecut prin foc și prin apă. Dar nu face nimic; se va găsi și pentru tine vre o Calipso, care prin farmecile sale dumneđești te va scöte din apatie.“

— „De una te rog,“ îl întrerupse Jorgu tresărind, „numai de femeii și de farmecul lor să nu-mi vorbești. Acastă grația o cer dela măriniția D-tale, venerabilul meu Mentor!“

— „Ciudat Telemac mai am. Dar nu face nimic, nu voiü mai vorbi despre femeii. Vom căuta în sinul naturei plăceri, la care nici inima ta cea secă nu va rămânea mută, ne vom rentineri puterile la apa miraculosă a „Pouhonului“, vom âmbla pe jos pre delurile romantice dela Spa și vei vedea preste vre o două luni, te vei schimba de minune. Ei bine, măne plecăm, voești?“

— „Fă, tot ce vrei! acum am întrat în rolul meu de copil, seü de Telemac, cum îți va plăcea.“

A doua di cei două amici sburaü cu trenul espres cătră Belgia, frumoșă țără a libertății.

III.

Cel ce cunoște populațiunea considerabilă a Belgiei în raport cu teritoriul ei restrîns, nu se pöte mira de ajuns, că mai rămâne loc pentru păduri umbröse și peisage încântătöre. Și cu tóte acestea Belgia este o adevërată grădină, cu deosebire în părțile muntöse ale graniței.

Spa este de sigur unul dintre cele mai romantice cuiburi ale acęstei frumoșe țări. Situat între coline acoperite cu păduri umbröse, provędut cu promenade de arburii seculari, cu un stabiliment de băi lucuos — un adevërat monument arhitectonic — cu case frumoșe și hoteluri confortabile, acest oraș de băi presintă doritorilor de a petrece vara în mod plăcut, o ocaziune din cele mai favorabile. Până când era permis jocul de ruletă, Spa era fôrte cercetat de străini, avea renume europen. Căți nu mergeau să se ruineze în acel cuib încântător, și de câte orî pădurile romantice n'au primit în sfnul lor cadavrul unui sinucis de desperare. Acum, mlătămită înțelepciunii guvernului, de mulți ani jocurile hazardöse sunt oprite și Spa a remas numai oraș de băi. El a pierdut de sigur prin acastă măsură o parte mare a clientelei sale, dar a căștigat în privința moralității și numele lui e departe de a fi lipsit de tot lustrul și puterea de atracțiune, după cum se așteptau partisanii jocurilor. Străini și astăđi formeză un contingent important al öspeților din Spa, er ömenii de bine sunt recunoscötöri guvernului pentru părintesca lui îngrijire. Românii încă sunt aci binișor reprezentați în tot anul. Nici nu e mirare, când consideră cineva situațiunea plăcută a orașului, clima fôrte favorabilă și confortul atât de necesar omului civilizat. Aci are cineva plăcerile vieții dela țără și plăcerile orașului într'unite.

Jorgu, cu tötă apatia sa, simți un fel de hasnă când intră în oraș prin frumoșă șosea ce conduce dela gară. Ghermănescu nu mai veduse Spa.

— „Etă promenada de 7 ore,¹⁾“ dişe Mentorul său, Emil, prefăcut pentru ocaziune în cicerone, şi arătându-î o minunată aleă, care se întindea la stânga lor în faţa stabilimentului de băi. „Vezi ştejarii mai mult decât seculari, cum îşi înalţă măreţele lor cununii către nori! Nu ți se pare că eşci atât de pitic pe lângă ei? Îți spun drept, cât am âmblat prin lume, nicăiri n'am întelnit arbori atât de frumoși. Trebuie să șci, că ei formeză mândria locuitorilor de aci. Odată,“ adăogă el cu mare seriozitate, vędând atențiunea binevoitoare cu care-l asculta Jorgu, „când focul ceresc a despicat unul din acești majestuoși veterani, populațiunea disperată a îmbrăcat haine de doliu. Pe legea mea!“

Jorgu surise, dar surisul său era destul de palid.

— „Bine le mai încondeieză astăzi,“ dişe el. „Dacă n'ași șci, că eşci născut în Paris, ași crede că eşci Gascon.“

— „Séu Bucureșcén,“ observă Emil suridënd.

— „Ore? Cređi tu că Bucureșcenii spun mofturi? M'ai auđit pe mine încondeind vre odată lucrurile?“

— „Numai odată? Tu esagerezi și durerea și apatia. Nu cunoști cumpăt în simțeminte; treci dela un extrem la altul cu o răpediciune, care cred că e caracteristica compatrioților tăi. Dar, hei! birjar, opreșce la acest drăgălaș hotel. Ce diçi, Jorgule, nu cređi, că vom fi bine aci, lângă promenadă și lângă băi?“

— „Póte mi-ar părea mai bine, să fim în mijlocul codrului. Dar mă las în voea ta, precum ți-am spus. Venerabilul meu Mentor, îți urmez cu cea mai umilită supunere.“

La aceste cuvinte Jorgu se inclină cu eleganța unui om de salon, ceea ce proba că primul pas al lui Emil nu remăsese cu totul fără rezultat.

Băeții hotelului săriră din toate părțile înaintea eleganților călători, cari într-o clipă se vędură instalați în cel mai frumos apartament. Era chiar o Duminecă. Populațiunea din orașele învecinate, Verviers, Liége, chiar din Bruxelles alergase să petrecă o di la băi. Séra era să fiă teatru și bal, ér peste câteva zile se începea o

seriă de serbători în pădure. Astfel de zile sunt cele mai neplăcute pentru adevărații óspeți ai băilor. Amestecul pestriț al publicului, îmbulzela din toate părțile amintesc prea mult viața din orașele mari și opresc pe adorătorii naturii de a gusta liniștea idilică mult dorită. Deci tinerii călători, prea blasați în viața orășenescă abia aruncară o privire de pe balconul apartamentului lor, și se retraseră surprinși în mod neplăcut.

— „Dragul meu Emil,“ dişe Jorgu, „mi se pare că m'ai adus aci, ca să mi se urască și mai tare. Nu veđi ce amestec ciudat de toalete după toate jurnalele de modă, care au esistat și n'au esistat? Dragul meu, drept ți-am spus, că mai bine mă duceai în mijlocul codrului.“

— „Nimic mai simplu! Dar astăzi un e timpul potrivit. Mă simt cam obosit de drum și flământ ca un lup. Astăzi ne vom mulțami cu a ne restaura puterile. Să lăsăm storurile în jos, ca să fim cruțați de această vedeniă.“

Ei se întinseră în câte un comod fotel și remaseră un minut în tăcere. Apoi, Emil sună. Un băiat veni într'un suflet.

— „Am dori să prândim ceva“, dişe Emil. „Serveșce-ne aci, decât se póte; nu trebuie să fiă mult, dar bun. Mă încred în gustul D-tale. Vin bun să nu lipsescă.“

— „Veți fi serviți după dorință, domnul meu,“ dişe băiatul inclinându-se și ieși.

Peste un pătrar de oră cei doi amici se aflau înaintea unei mese escelente și mâncau cu o poftă, care-i puse în uimire.

— „Ecă,“ dişe Jorgu, „n'ași fi cređut că Belgia are așa bucătărie escelentă.“

— „Fómea e cel mai bun bucătar,“ observă Emil. „Dragul meu, toate aceste mâncări nu ajung — decât mi-e permis a mă exprima așa — nu ajung nici să deslege încălțămintele bucatelor franceze.“

— „Oh! să deslege încălțămintele, te-ai băgat în bibliă cu totul. Ai căpătat gust pentru antic.“

— „Ce vrei, scumpul meu, când te afii în pozițiune de a bea vin atât de antic, cel puțin după cum îl arată eticheta și pânzele de paiangen de pe butelii.“ Dișcënd acestea Emil împlu paharele și gustă vinul.

(Va urma.)

Contesei B...

Te uiți mereu la mine dar inima-ți e rece
Și pare că ascunde în sine-un tainic dor,
Surisul p'a ta buză ca meteorul trece,
Ér perlele de lacrimi din gênă-ți se streacor.

Tu șci că-a mea viață legată e de tine,
C' ași vrea să fac în lume tot ceea ce dorești;
Fi dar fără de sfidă, încrede-te în mine,
Și spune-mi, o iubito, ah spune-mi ce voești?

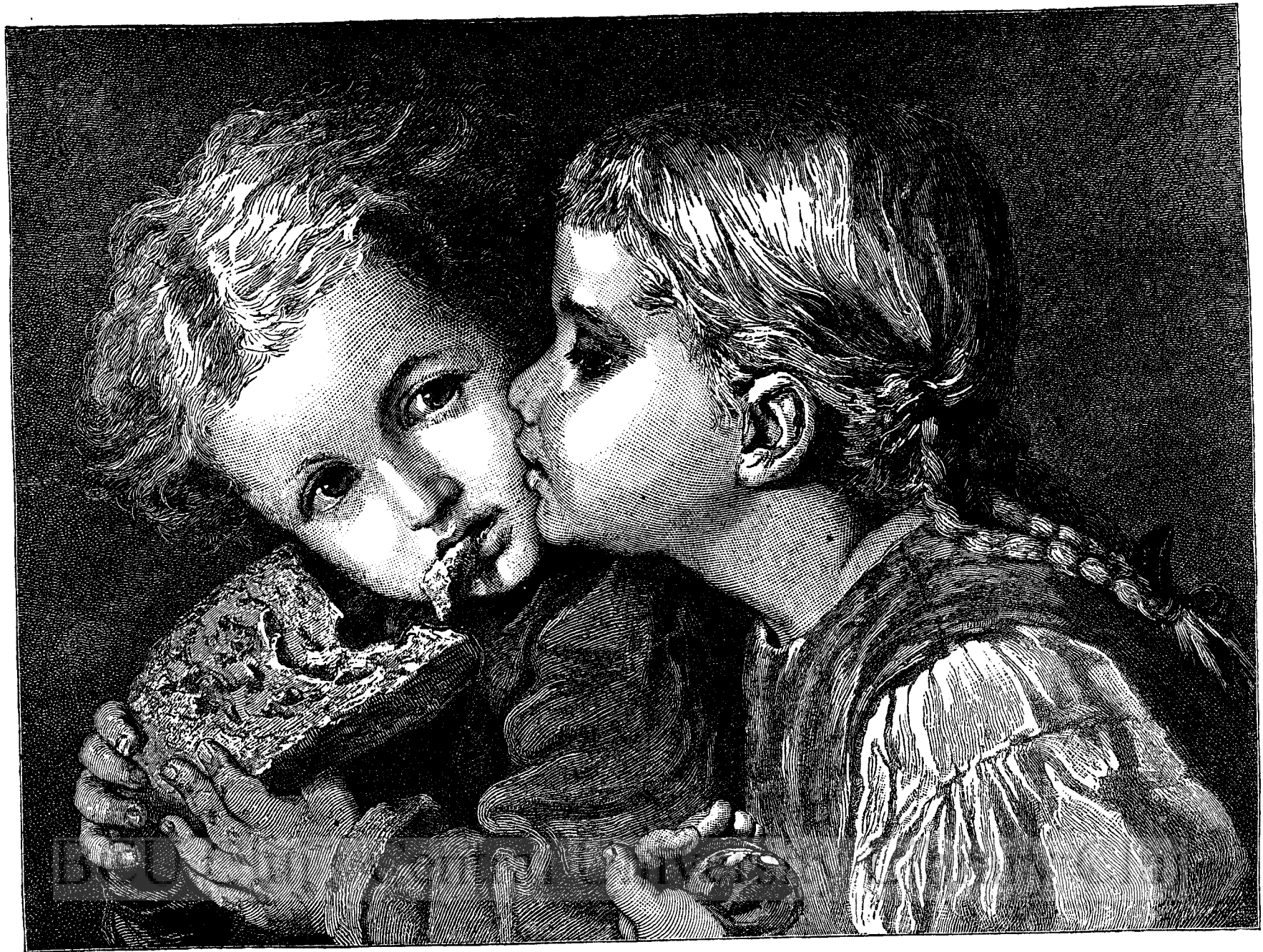
Voești să fi regină, să ai palat în sóre,
Să ai un car de aur cu róte de brilliant,
Și tras de albe nimfe séu silfide ușóre
Să treci la nemurire prin vecnicul neant?

Ași vrea să-ți dau puținul din a mea tinerețe
Ce încă îmi remâne, și capu-mi ardător
Pe sinu-ți plin de carmeni să rézém cu tandrețe,
Și astfel în delirul amorului să mor!

Voești ca o Narcisă în linele isvóre
Să te-oglindești în valuri l'al zilei réversat,
P'un pat de crini și rose, de svelte căprióre
Purtat, să sorbi prin cringuri zefirul parfumat?

Voești să ai putere, mărire, bogăția?
Voești un tron de stele pe bolta de azur?
Voești să fi frumósă și jună 'n vecnicia?
Ei bine-aceste toate eu n u pot să-ți procur!

Eú n'am decât un suflet, o viață, o voință,
O inim', o speranță, și póte-un viitor,
Acestea, o iubito, eu fără de căință
Ași vrea ca la picióre-ți să le depun cu-amor.

Diplomația copilărească.

Vulcanism și vulcani.

Corpul cōjei și forma suprafeței pământului nostru sunt supuse neconținut la multe schimbări prin conlucrarea diferitelor puteri chimice și mecanice. O parte a științei geologice — geologia dinamică — ne învață a cunoaște acele puteri, cari au avut în timpul geologic — anteistoric — și au și acum influință asupra relațiilor de formă ale suprafeței planetei noastre.

Între aceste puteri locul principal îl cuprinde așa numitul vulcanism!

Sub vulcanism înțelegem totalitatea acelor acțiuni, care rezultă din înfocatul intern al pământului asupra cōjei și suprafeței acestuia; ăra vulcani sunt acei munți piramidali, care printr'un canal sunt în comunicațiune cu internul pământului; prin acest canal sunt aruncate afară diferite gaze, corpuri închegate și fluide-incandescente (lavă). — Munții piramidali sėu de multe ori în formă de piramidă ciuntată¹⁾ se formeză din materii eruptive, adecă din materii aruncate afară în timpul acțiunei din intern (lavă, cenușă vulcanică și nisip vulcanic). Aceste materii formeză sėu singuratic, sėu tōte la olaltă în pături diferite, așa numita cupolă eruptivă, care se înalță de multe ori peste marginea craterului și prin acēsta vėrful dēlului primeșce formă variabilă; că-cī ea își schimbă la tōtă erupțiunea atāt forma cât și mărimea.

Deci partea principală a vulcanilor e canalul, care se întinde prin cōja solidă a pământului până la acea adēncime, unde internul pământului e în stare fluidă-incandescentă! Canalul acesta e deschis numai la vulcanii activi, în care cas curg neconținut printr'ensul gazuri înfocate; pe când canalul vulcanilor stinși — neactivi — e astupat cu lavă închegată.

Acei vulcani, cari arată și în presente fenomene eruptive, se numesc activi, ăra prin vulcani stinși îi înțelegem pe aceia, cari în timpul istoric n'au arētat nici un fenomen eruptiv. Acēstă distincțiune însă nu are nici o cauză determinată, deore-ce vulcanii activi de multe ori sunt în stare liniștită în decursul mai multor secolii, în care cas sunt pe deplin identici cu vulcanii neactivi. Așa d. e. Vesuvul în timpul mai întregi dominări romane n'a arētat nici o acțiune eruptivă, prin urmare s'a ținut de vulcanii neactivi; însă precum ne arată învėtatul naturalist Plinius la an. 79 d. Chr. și-a început acțiunea sa cu o erupțiune dintre cele mai înfricoșate, pe care o cunoșce istoria, și de atunci își continuēză activitatea cu puteri variabile.

E întrebarea acum: în ce locuri apar vulcanii și în ce legătură staū ei între sine?

Deore-ce apa cuprinde un teritoriu forte însemnat pe suprafața pământului nostru; nu încape nici o îndoielă, că erupțiuni vulcanice se împlinesc atāt pe pământul uscat cât și pe fundul mărilor, de unde se nasc insule vulcanice. Dintre acestea unele nici nu ajung până la fața mării, ăra altele se înalță forte sus peste nivelul ei.²⁾ Însē fiind-că aceste insule se formeză din materii forte sgrurōse, multe

dintre ele sunt smāncite de valurile mării în scurtă vreme după producerea lor.³⁾

Munții vulcanici se înfătōșeză sėu singuratici sėu în grupe. Casul ultim e cu mult mai general și gruparea sē întēplă după legi hotărīte: se disting adicā șiruri și grupe vulcanice. La șirurile vulcanice sunt mai mulți vulcani așezați în liniă drēptă sėu în formă de arc; ăra la grupele vulcanice se întrunesc mai mulți vulcani sėu după o regulă anumită sėu fără nici o sistemă.

Una dintre cele mai frapante aparițiuni se observă la vulcanii activi; aceștia adicā se înfătōșeză mai de multe ori în apropierea teritoriilor de apă. Cei mai mulți vulcani activi zac pe insule sėu în apropierea malurilor de mări, și numai unii vulcani stinși fac esceptiune în privința acēsta într' atāt, că apar departe de țermul mărilor în interiorul continentului. Acēstă abatere e însă ușoră de esplicat, deorece activitatea vulcanilor ca atari cade în acele periōde, când marginile mărilor au fost mai întinse, sėu cel pūcin când au fost în apropierea acelora lacuri mari, care au secat în următōrele periōde geologice.

Să trecem acum la activitatea vulcanilor activi!

Aceștia nu arată pururea fenomene egale, ci dēcă luām lucrul în legătură mai strīnsă, ne convingem, că în privința aparițiunilor vulcanice se disting dōuē stări: starea de odihnă și cea agitată.

Fenomenele caracteristice ale stării de odihnă sunt: rēsufierea diferitelor gaze, asvėrlirea bucăților de sgrură, undularea colōnei de lavă în canal și revėrsarea cursului de lavă pe marginile craterului.

Eșirea gazurilor și a aburilor parte din canalul vulcanic, parte din crepăturile craterului se pōte observa la tot vulcanul activ, și acēstă împregiurare dă o dovadă generală, că activitatea vulcanilor încă se mai continuă. Partea cea mai mare a acestor corpuri aeriforme, permanente⁴⁾ ori nestabile, se formeză din aburi de apă. (Acele corpuri erump din crepăturile craterului în forma rașelor de aburi, și apoi înpreunându-se ca nori de aburi, dau acea colōnă de fum, după care se pot cunoșce încă de departe vulcanii activi). — Pe lângă aburi de apă degagēză vulcanii în cantitate mai mare sėu mai mică: acid sulfhidric (H_2S), acid clorhidric (HCl), acid sulfuros (SO_2), acid carbonic (CO_2).⁵⁾

Asvėrlirea bucăților de sgrură și revėrsarea lavei, care formeză — așa dīcēnd — o stare de mijloc între starea liniștită și cea agitată, nu sunt fenomene așa de generale. — Aceste aparițiuni se pot vedea forte frumos la vulcanul Stromboli (din Italia). La acesta lava înfocată în canalul vulcanului curge necurmat, rădicându-se în sus, și dēcă a ajuns la ăre care înălțime, erump din intern multe mase de gaz cu o putere și un detunet mare; cu acestea se asvėrle în aer de multe ori la o înălțime peste mai multe

¹⁾ La vėrful ciuntat se arată o deschidere în forma leicei, care se numeșce crater. *Ins. aut.*

²⁾ Insula Volcano e un vulcan, care are o înălțime peste 400 metri. *Ins. aut.*

³⁾ Insula Ferdinandea — din marea mediterană — care a purces la anul 1831 prin erupțiuni vulcanice și care s'a înălțat peste 72 metri: după sustarea abia de o jumėtate de an ăra-și a dispărut în abisul mării. *Ins. aut.*

⁴⁾ Acele corpuri aeriforme, care prin nici o putere mecanică nu trec în starea fluidă, se numesc — permanente. *Ins. aut.*

⁵⁾ Acei vulcani, cari degagēză acid carbonic, se numesc Mofete, ăra cei cari degagēză acid sulfhidric — solfatere. *Ins. aut.*

sute de metri lavă fluidă-incandescentă, unde închegându-se se aşează pe suprafaţă în formă de „bombe vulcanice“.

După totă erupţiunea urmază o linişte momentană: colona de lavă din canal dispăre, însă nu mult după aceea érá-şi începe a se rădica, repetându-se din nou acea jucăria. Încă în timpul acestei activităţi relativ liniştite se sguđue în momentul detunării craterul şi întregul dél giur-impregiur, de unde se nasc cutremuri de pământ mai mici.

Fenomenele vulcanilor agitaţi se disting esenţial de apariţiunile vulcanilor odihniţi numai într'atata, că acelea se presintă la cei din urmă într'un grad mai mare. Adică sgomotul şi murmurul înfundat se preface în durduitură teribilă, érá slaba sguđuđuđu a marginii craterului în cutremuri de pământ; liniştita asvêrlire a bucăţilor de sguđă în plóia de pétră şi cenuşă; în fine: lina scurgere a lavei în revêrsarea lavei vomite.

În genere e constatat, că vulcanii mai mari vin mai arare-orî în stare agitată, decât cei mai mici, prin urmare, înbelşugarea erupţiunilor stă în relaţiune inversă cu înălţimea vulcanilor. — Durata erupţiunii încă e variabilă: unii vulcani îşi finesc apariţiunile eruptive în câteva ore séú ġile, pe când la alţii aceste fenomene duréză mai multe luni.

Este de însemnat, că cele mai furióse au fost de regulă acele erupţiuni, care s'au prezentat după perioade de lungă odihnă. Canalul eruptiv adecă se astupă în decursul epoei acesteia cu lavă închegată până la adêncimi însemnate şi acésta căşuneză îmbulđéla gazurilor şi a aburilor; decă în fine totuşi le succede acestor corpuri a sfâşia canalul, atunci fără îndoéla apariţiunea vulcanică se arată cu mult mai învolburată. — Decă trece un vulcan activ din starea de odihnă în cea agitată, îmbulđéla gazurilor creşce fórte, şi acésta împregiurare e la mai mulţi vulcani semnul începutului activităţii vulcanice, la alţii erupţiunile se prevestesc prin aceea, că apa din izvóarele şi fântânile din giur începe a scădea cu mai multe luni înainte.

Totá erupţiunea vulcanică e împreunată cu un tunet înfricoşat, din care resultă cutremurul délului şi al ţinuturilor mai apropiate; aceste tunete provin din esplosiuni puternice, care se sévêrşesc în internul vulcanului. Durduiturile acestea se aud de multe orî din depărtare de mai multe sute de kilometri, şi adică în tot locul ca şi când ar veni nemijlocit din internul pământului; o dovadă eclatantă decí, că esplosiunile de gaz se petrec în adêncimi mari! În starea agitată se înmulţesce mai tare asvêrlirea bucăţilor de sguđă; parte a acestora recade în crater, érá partea cea mai mare se răspândeşce în giurul muntelui vulcanic. Bucăţile recăđute în crater sunt éráşi răpíte în sus de altele, se împing încóci şi în colo, se aruncă din adevêrata lor direcţiune, se împraşciă prin pregiur: se rotesc decí în cantităţi însemnate, formându-se în modul acesta aceea, ce se numesce de locuitorii din Neapol „rapilli“ séú „lapilli“. Însé în sensul mai strins sub esprêsiunea din urmă se înţeleg bucăţile de sguđă, care au primit prin învêrtirea în aer o formă sferoidă, de mărimea nucii séú alunii; érá decă aceste bucăţi sunt rotunde şi de o mărime mai însemnată, atunci le numim bombe vulcanice.

Aceste felurite bucăţi de sguđă mijlocesc trecerea în nisip şi cenuşă vulcanică ce se forméză din micile părţicele de lavă şi din fărmituri de cristaluri mineralice, care

produc lava închegată. — Cenuşa vulcanică se varsă de regulă de odată cu bucăţile mai mari de sguđă, însă în stadii hotărîte ale erupţiunii cenuşa e de multe-orî preponderantă. La început cenuşa şi nisipul se rădică vertical în sus, mai târđiú căderea lor se împedecă prin masele ce se îmbulzesc neîncetat astfel, că acelea nisuesc a se da la o parte; vântul le răpeşce cu sine şi aşa se forméză pături întinse de nori. În tot ţinutul, peste care se arată aceşti nori, se simte impresiunea stricaciósa a plóiei de cenuşă şi nisip; érá actitatea lor ruinátore ajunge la gradul cel mai mare, când cade preste cenuşă o plóie răpede. O inundare de nomol de felul acesta a ruinat cu totul oraşele Herculenum şi Pompeji.⁶⁾

Ultimul fenomen al erupţiunilor vulcanice e curgerea lavei şi adecă parte din crater însuşi, parte din crepăturile produse în cóstele munţilor. Nemijlocit după erumpere lava e fluidă, ca apa; însă acésta fluiditate dispăre numai decát; massa devine din ce în ce mai ductilă şi în fine se închegă. Acésta închegare se începe dela suprafaţă, preste care adeseorî póte omul ámbla în cóci şi încolo fără pericul, pe când internul e tot fluid. Interiorul bucăţilor de sguđă vomite se află în stare incandescentă încă mult timp după erupţiunea lavei, pe când suprafaţa iea temperatura aerului ambient. Cât de încet se récesc masele eruptive, se póte vedea fórte eclatant din esperinţele învăţatului A. Humboldt, făcute cu ocasiunea expediţiunii sale în Sud-America. Adică vulcanul Jorullo s'a format în an. 1759. Lava acestuia s'a recit fórte încet, şi în decurs de mai mulţi ani a fost numai de jumătate închegată, apoi s'a acoperit suprafaţa cu o cójă, care însă se spârgea adeseorî, érá prin crepături se putea vedea lava înfocată, încă fluidă. 20 de ani după revêrsare nu s'a putut observa nici o schimbare esenţială. Cercetând numitul naturalist la începutul secolului nostru acel vulcan, a aflat în crepături lava încă aşa de înfocată, încât şi-a putut aprinde o ţigară la ea.

Pân' aci vêđurăm fenomenele vulcanismului dela începutul séú până la gradul cel mai înalt al activităţii sale. Acésta însă nu e destul! — Spiritul omenesc nisuesce a-şi esplica orî ce fenomen, ce-l obsservéză în univers. Éta dar, ce vom căuta a face în cele urmátore.

Nuamăi în timpul mai nou a succes geologilor a esplica mai îndestulitor fenomenele vulcanice. Este lucru fórte natural, că numai masele de lavă fluidă incandescentă din internul pământului nostru nu sunt în stare să producă fenomene vulcanice, eruptive, şi deşi spre esplicarea acestora s'a luat în consideraţiune încă de mai mult timp apa, totuşi modalitatea acţiunii apei n'a fost esplicată în mod cuvinčios. În privinţa acésta s'a primit urmátorea opiniune:

O parte a apelor atmosferice, care strêbat prin diferite crepături şi sfâşieturi în internul pământului nostru, se re'ntórce în formă de isvórá la suprafaţă, érá partea mai mică a acestor ape se scobórá tot mai în jos până la acel nivel, unde domnesce activitatea vulcanică, adecă: unde tóte se află în starea fluidă-incandescentă. Apêsarea puternică, la care e supusă acésta apă, împedecă străformarea ei în gaz séú aburi. Apa strecurându-se mereú vine decí la nivelul acesta în atingere cu lava topită şi astfel se for-

⁶⁾ Cu ocasiunea erupţiunii Vesuvului (la an. 79 d. Chr.) s'a îngropat Pompeji prin o plóia de cenuşă; érá Herculenum s'a coperit cu nisip, cu sguđă înfocată şi cu o cantitate de lavă fluidă-incandescentă.

mază o massă fluidă incandescentă, care se compune din silicatele lavei și din amestecurile apei încocate. În această massă de lavă puterea elastică a apei — care se trudește a se preface în aburi — se află în echilibru cu apăsarea, la care e supusă la acest nivel, ba se poate și cu tot dreptul, că apăsarea acesta întrece aci puterea elastică a apei. Când însă această lavă apăsătoare se înalță în canalul vulcanului și în fine ajunge la acea înălțime, unde apăsarea e cu mult mai mică decât elasticitatea aburului, aburii condensați ajung în libertate și astfel se produc acele activități puternice, pe cari le arată vulcanii în starea lor agitată.

În fine nu va fi superfluu să vorbim ceva și despre vulcanii mai însemnați, cari se află pe diferitele continente. Vom începe deci cu munții vomitorii de foc din Europa.

Etna (din Sicilia) e un vulcan mare, dară și unul dintre cei mai înfricoșați. — S'a ținut mult timp ca stins și așa s'a așezat pe teritoriul său fructifer și de natură eruptivă o populațiune diligentă, care a întemeiat orașe însemnate și a dus o viață politică, științifică și industrioasă. Încă cu cinci secolii mai înainte a avut Etna o poporațiune de vre o 200,000, trăind însă în miserie și în lotriă, deoarece locuitorii — după ce și-a pierdut întreaga Siciliă independentă — au fost foarte maltratați de tiraniile trecutului. Afară de acesta numitul vulcan încă a cășunat pagube înfricoșate, căci erupțiunile din 1536 și 37, au decimat suma locuitorilor. Erupțiunea din 9 Martie 1669 a ruinat 49 orașe, 700 biserici și a răpit viața la 94,000 de oameni. Pre lângă toate aceste împregiurări destul de înfricoșate, Etna e încă unul dintre cele mai interesante puncte ale pământului nostru — considerat din punctul de vedere științific-geologic. — Deși, precum am spus mai sus, acest vulcan s'a ținut ca stins, totuși se pare, că acest fact a fost în timpul antic, în timpul fabulos; Pindar, care a trăit pe la an. 449 a. Chr., îl cunoștea în opurile sale ca „munte de foc“, era Tucydides vorbește mai pre larg despre erupțiunea din 476 a. Chr.

Vesuvul, din apropierea Neapolei, încă s'a ținut odinioară ca vulcan stins, însă notițe positive despre acesta lipsesc cu totul, așa, încât cu ocaziunea erupțiunii înfricoșate din an. 79 s'a arătat lucrul atât de nou și de miraculos, încât Plinius major a devenit jertfa curiozității sale, deoarece apropiându-se prea tare de munte, s'a înădușit de acid carbonic.

Pre aceșii vatră suterană, prin care stă Etna și Vesuvul în comunicațiune directă, se pare că se află și următorii vulcani mai mici, dară cu atât mai activi: Stromboli, Volcanello, Volcano și Epomeo.

De Europa se ține și insula îndepărtată Islandia, pe care se află 21 vulcani; dintre aceștia astăzi sunt 13 stinși era opt activi. La naturalistii bătrâni se face amintire numai despre vulcanul Hecla; însă e constatat, că acest vulcan nu e cel mai mare și mai activ dintre ceilalți, ci fiind în apropierea sa alți doi vulcani mai mici, s'a schimbat de multe ori cu cei din apropiere. Cea mai însemnată erupțiune a vulcanilor activi a fost cea din 1783, care a durat vre-o 5 luni, izbucnind valuri de lavă atât de grozave încât au implut văi întregi, multe mii de oameni s'au omorât și trei părți ale insulei odinioară bogate au devenit cu totul nelocuibile. Partea cea mai mare a insulei e de tot vul-

canică, numai o parte mică de către termul sud, și parte mai mare de către nord a ramas cruțată de acțiunea ruinătoare a acestei puteri înfricoșate. De atunci încôce încă au mai apărut izbucniri vulcanice cu modificări foarte variabile.⁷⁾

Despre mulți vulcani din Africa nici nu putem vorbi cu vre-o siguranță, deoarece cercetările nu sunt nici până astăzi destul de eficace. E probabil însă că grupele azorice, canarice sunt tot atât de vulcanice, ca și Islandia.

Pre partea ostică a Africei e insula Madagascar, pe care se pare a fi vulcani. Cu deplină siguranță însă se știe numai despre vulcanul activ de pe insula Bourbon, tot din ostul Africei. Erupțiunea acestui vulcan din anul 1812 (febr. 27) a fost împreună cu trei cursuri de lavă; e de însemnat că lava era atât de grosă, încât a curs dela crater până la mare (o cale foarte scurtă) în zece zile.

Mai sigure sunt cunoștințele despre vulcanii din America! Cătră nord e vulcanul Wrangel, pe partea vestică dela acesta e Illamän. Pe șirul de munți stâncoși Oregon sunt mai mulți vulcani activi, dintre cari cei mai însemnați sunt: St. Helena, de los Virgines și de la Giganta. — Vulcanii din Mecsico sunt foarte bine cunoscuți de învățații din finea secolului trecut și de cei din secolul de față. Pre întregul platou mecsican sunt în direcțiune dreaptă șese vulcani. Șirul se începe cu muntele Colima (3800 metri), care vomese încă de mai mulți secolii fum și cenușă. — În apropierea acestuia se află vulcanul Xorullo (Jorullo), care s'a născut numai în secolul trecut. — Al treilea vulcan e Tolnea, de o înălțime de 4720 m. și stă mai aproape de vulcanul Popocatepetl (5200 m.), care a vărsat fum și cenușă încă pe timpul cuceririi Americii prin Spaniolii. — Ferdinand Cortez, voind a se convinge despre „secretul fumului ce se înalța din acel munte,“ a trimis o expedițiune spre cercetare; acesta însă s'a rentors fără rezultat, deoarece nu i-a succedat să se urce pe muntele înalt și ruinat. — De acest șir se mai ține vulcanul Orizaba, a căruia pozițiune este importantă de cunoscut parte pentru navigațiunea în golful mecsican, parte pentru imbarcarea în portul dela Vera-Cruz. — Și mai aproape de termul mării stă Tuxtla, în direcțiune sud-ostică dela Vera-Cruz; ultima izbucnire foarte puternică a acestui vulcan cade în an. 1793.

Istmul dintre America nordică și sudică conține afară de acest șir de vulcani încă unul și mai mare între Mecsico și între marele continent al Americii sudice. Grupa posedă 21 vulcani, cari sunt activi alternative.

O altă grupă de vulcani se află în Columbia, cu vulcanii: Sotara, Pasto, Cambal ș. a. — E probabil, că aceștia se țin de grupa dela Quito, cu Colima, Ilinissa, Pichincha, Cotopaxi, Cerro del Altar, Tunguragua ș. a. — Astăzi însă sunt numai cei mici activi și adică între alții: Pichincha, Cotopaxi și Tunguragua.

Peru și Chile încă sunt bogate în grupe vulcanice! În Peru și Bolivia sunt 7 vulcani activi și vre o patru de tot neactivi; era în Chile sunt 12 activi și 7 astăzi neactivi.

Aruncând acum o privire preste cartă Americii, spre marea noastră mirare ne vom convinge, că între atâtea șiruri și grupe de vulcani se află așa de mari ținuturi, pe

⁷⁾ Între altele muntele vulcanic Hecla izbucni în an. 1878 (23 și 24 Martie) ruinând foarte tare pölele sale. *Ins. aut.*

care nu apare nici o urmă de munți vulcanici (la apropierea ecuatorului!) Și aceste locuri se pot privi cu tot dreptul ca cele mai nefericite, deoarece acolo sunt cutremurii de pământ mai imbelșugați și mai îngrozitori, care nu-și află nici o explicație prin vulcani.⁵⁾

Vulcanii din Asia sunt foarte puțin cunoscuți; despre mulți avem numai opinii basate pe examinările geologice ale învățaților europeni. De astfel de munți vulcanici se țin între alții: Elbrus și Ararat.

La hotarul nordostic al Chinei se află cu deplină siguranță vulcanul Peșan, era în aceeași grupă a munților tatarici sunt vulcanii Turfan și Urumtei, cunoscuți ca vulcani solfatarici, deoarece varsă cățățimi însemnate de acid sulfhidric (hidrothion).

Dintre toți vulcanii cunoscuți în Asia, cei mai însemnați sunt cei din China, care e foarte bogată în fenomene vulcanice. Ba încă izvoarele și munții vomitori de foc jăcă o rolă foarte însemnată în economia tehnică a Chinezilor, pentru-că ei întrebunțază gazurile ce se desvoltă din vulcani la fabricile mai mari. — În apropierea Peking-ului sunt trei vulcani: Tha-thung-ho, Ho-kiu-hian

⁵⁾ Veđi »A. Zimmermanns die Wunder der Urwelt,« 1856 pag. 453.
Ins. aut.

și Lin-hian; mai cătră Sud staă Fu-schan și Tsching-ha-schan; era între acestea se află mai multe izvoare de foc: „provincia vulcanică de sulfur și de sare a imperiului chinez.“

Peninsula Kamtschatka și șirurile insulelor curilice, japanice, precum și grupele de insule, care împreună Asia cu Holanda nouă: toate acestea sunt pline de vulcani, ale căror șiruri staă în strinsă legătură cătră nord și ost cu vulcanii de pe insulele aleutice. — Împregiurarea, că locurile numite sunt subminate cu vetre vulcanice, explică încâtva, de ce nu sunt acolo locuitori într'un număr mai însemnat!

Aruncând acum o privire generală asupra tuturor vulcanilor amintiți, ne convingem, că America îi posedă pe cei mai înalți. Este însă un fact foarte curios, că vulcanii cei mai înalți din America de sud, deși arată o putere gigantică, totuși nu sunt în stare să arunce masse de petri topite (lavă) preste vârful lor, precum se pôte observa la vulcanii mai mici. Acesta este o dovadă foarte clară, că acțiunile „esterne“ ale vulcanismului staă în relațiune inversă cu înălțimea munților vulcanici, adică: cu cât e vulcanul mai înalt, cu atâta vomșce corpuri mai puține și mai fine.

G. Pocreanu.

Sătenii.

Vodevil național în 4 acte de **Aleksandru P. Petrin.**

(Continuare.)

Scena 6.

Moise, Stancu și în urmă Ciubală.

Moise. Eă spun drept la Dumita, che eă nu freă să șciă de așe istoriele nimic, mie nu poți imple capul cu fôrbe prôste, nu freă să șciă nimic, nu me bega în criminal. Se ascultă de tine se minț, ar đice lumea che mi-s un șelă, ce eă la tablele lui Moise nu este, apoi, Domnule daschel, poți se veđi che nu si pote.

Stancu. Cum să nu se pôtă, te duci la Chinez și-ı đici că pëcurarul Georgiță îți datoreșce 10 fl. Tu nu-ı poți aștepta de fel.

Moise. Ți spun, che nu ve ma crede, Georgiță n'a fost la mine în chercima nici când, nime nu veđut pi el.

Stancu. L'ai veđut tu. —

Moise. Eă! ha, asta nu este la tablele lui Moise, și apoi, eă nu mi-s acela prost care se crede în fôrbele Dumitale — eă mult mă mir că Dumita ca daschel carele înveți copii români, că nu șcii altă pricină prin care se închiđi pe Georgiță — slabă adeverintă dai Dumita de mințile a D-tale. — Se spunem că mergem la Chinez, și se đicem că, chinez va credea ce-ı đicem noi, — dar pentru aceea nu trebuie ca Georgiță să fiă închis. — No, unde ți-ı plan? în vânt, lucru prost n'are fundament bun.

Ciubală. (Se opreșce în colțul casei lui Georgiță și ascultă discursul lui Stancu și Moise.)

Stancu (desperat). Apoi ce să facem, ce să facem?

Moise. Ce se facem, ce se facem, asta nu este nici un plan după care si putem închide pe pëcurarul Georgiță. — Alt meșteșig (măestria) trebuie se aflam. — Înse înainte de ce sparge capetele nôstre cu aceste, freă se șciă, ca de ce freă închidem pe Georgiță astăđi, la așa mare sêrbătóre, când joc mare. — Spune-mi? —

Stancu. Veđ ca voeșci să șci toate, toate. Așa dară ascultă: Cum șci, eă sunt vëdov; vieța acesta nu-mi place, și am hotărit a o schimba, cu o vorbă, voesc a mă însura din nou. — Înse spre-a mă putea însura de nou, am lipsă de-o muere seă fată. — Cunoșci pe Dochița lui Nicolae Bălan, fată harnică, de trebă și casnică, de alt-cum este și fată frumoasă. — Cuget că n'ar fi reă decă ar veni după mine. — De mult mi-am pus în cap să-ı spun dorul meă, și astăđi cu o oră înainte de asta, i l'am și descoperit, însă durere, ea a fost atât de prôtă, încât mi-a spus verde în ochi, că nu-ı trebuesc. — Auđi, Moise, ce rușine pe mine, pe mine învêțatorul satului.

Moise. Înțelegența satului.

Stancu. Și toate acestea pentru un moșic, pentru Georgiță pëcurarul; veđi Moise, eă voesc să-mi resbun de acéstă rușine, și cu ori ce preț vrău să arêt Dochiței, ce pot să fac, da-ı arêt că-cı ađi la rugă când va cugeta că are să jôce cu Georgiță la horă, acesta în loc de joc va fi în temniță. Acum șci Moise, ce vrău și cu ori ce preț trebuie să închidem pe Georgiță, mă pricepi, cu ori-ce preț.

Moise. Hm, hm, cum pașit înțelegența satului, da da, mare rușine, dar asta trebuie resbunat.

Stancu. Dar cum, dar cum? Ajută-mi, Moise, te plătesc bine.

Moise. Eă ajut la necas la Dumita — da da, eă merg la Chinez, și vorbi cu el cum înțeleg, cu politic, — și spun că la améđi Georgiță este în închisóre, i vedea ce șcie Moise.

Stancu. Dar' cum, dar' cum? —

Moise. Hia, asta este mare politic, așa dar Dochiță nu place la tine?

Stancu. Mie-mi place, dar' ei nu-ı place.

Moise. Rău învețator! eu în geșeft meu, decât văd că cineva nu place de mine, de banii mei, că-cî de mine nici dracului nu place, atunci caut ca se placă de ei, și apoi chind l'am prins, fac ca se placă de mine.

Stancu. Și cum îți spun, ei îți place de Georgiță. —

Moise. Blastamat fecior el, este tare frumos, sémana pe Solomon al meu.

Stancu. Cel cu ochii de broscoiu.

Moise. Abraham, și toți sfinții din iad? ce forbeșce omul acesta; auți, Sali, ce ăice darlôga de învețator che Solomon, bubili meu, are ochi de broscoiu. — Oh! oh! ce vătămare.

Stancu. Nu Solomon, ci Georgiță are ochi de broscoiu.

Moise. Așa, asta este alta, cugeta che Solomon cel mic are ochi așa, și atunci nu este bine tréba se fia ponc séu orb, se nu vadă că de 2×8 sunt 16, ci 20, așa cere geșeft al meu. — Apoi ca cult séu finanz minister unguresc se nu vadă și țină dreptatea de cap, ci de códă. — Acum se mergem, am lipsă de vreme, ómenii au eșit dela biserica; Sali este cu prunc meu, Solomon vede prea bine ciocanul, îl imple prea tare. Apoi cum am spus, mă duc la Chinez la améđi (ies ambiu).

Ciubală (iese pe scenă). O, voi șerpî blăstémați, adeveratele lipitori ale poporului! Așa vă este tréba? Pfu, rușine pe voi! O Georgiță, o fiule, atâta ocară nu voi putea suferi (iese).

Scena 7.

Chinezul, Popa Vasilie și Aureliu.

Chinezul. Ce mai noutăți se aud prin țeră?

Popa. Crede-mă, chinezule, eu nu prea știu, fiul meu ceteșce novelele mai adeseori.

Aureliu. A, mă rog de iertare, eu sunt punctual în lectura lor.

Popa (cătră chinez). Auți, cum vorbeșce limba ângerescă? —

Chinezul. D'apoi la școlile mari se învață multe șodenii.

Popa. Dar mulți bani m'o costat.

Chinezul. Cum nu, cărțile multe, haine negre, ochilarii faini, și încă profesorii mulți. —

Popa. Veđi, asta nu-ți glumă, numai când îl înșor, Aureliu al meu o să-mi întórcă înapoi. — No, numai să lăsăm la o parte tóte. Aureliu! —

Aureliu. Humillimus.

Chinezul. Că glumeț mai e.

Popa. Spune-mi ce-ai cetit?

Aureliu. Am legat, prota cu dascălul cum s'au certat în mod infam.

Chinezul. De minune, eu cu tótă pocera satului, cu toți pandurii nu ași fi putut lega pe prota și pe dascal la olaltă. — Și el pecipericul îl légă.

Aureliu. Mă rog, cum poți promite dela mine un lucru absurd?

Chinezul. Értă-mă, coconașule, nu ți-am ăis că ești surd, ci ăic: auți prea bine.

Popa. Nu vă pricepeți, fiă vorba între noi, el vorbeșce în dialectul celor capacitați.

Chinezul. Mi-e milă de el.

Aureliu. Ah! acesta e un eveniment particularic.

Popa. Și veđi, Chinezule, cum ți-am spus de multe ori, ómenii învețați, crede-mă, sunt diavoli.

Chinezul. Dómne fereșce! —

Popa. Dómne ține-mi mințile. — Ei sunt prea înfocați.

Chinezul. Așa cređi?

Popa. La ei sângele este mai iute.

Chinezul. Așa, ei nu sunt ómeni ca și noi, asta o-ai gicit, am putut vedea solgăbiréul (pretor) nostru, pare că nu-ți om, ci diavol.

Aureliu. Permiteți-mi a face umilite observațiuni în cauzele sus pomenite, cu atât mai vertos, cu cât zace în interesul meu, de a apăra sângele celor spirituali. — La omul de comun, sângele aduce gradul 29 Réaumur, la cel prost 29 Réaumur, cu acea mică observațiune, cumcă acest sânge are gravitate de $\frac{1}{3}$, și al nostru de $\frac{1}{4}$ parte din corp.

Chinezul. Minunat vorbeșce! —

Popa. Pricepi-l?

Chinezul. Ba, ăeș eu!

Popa. Da nici eu.

Aureliu. Principiul meu, ca nime să nu mă ăricépă, numai internul meu este efeptive realizat.

Chinezul. Văđendu-ți cunoșcințele înalte, vin să te întreb de un sfat bun.

Aureliu. Humillimus.

Chinezul. Tot glumeț rămâni!

Aureliu. Ah! să aud.

Chinezul. Mai deunăđi îmi veni o șiforță la mine, cu rugarea să-ți dați loc în sat, că-cî voeșce a deschide o ărăvăliă de pităriă. — Ce-e de făcut?

Popa:

Ca păstor sufletesc
Ce turma-mi iubesc
Vin să vă spun apriat,
După mod îndatinat,
C'ar fi bine să avem
Chifle 'n sat să cumperăm
Și-apoi atunci la dejun
Putem avea gust mai bun.

Aureliu:

O, ce ăici, eu nu primesc
Tot lucrul este prostesc
Trebuți să aflăm mai bun.
Cuget că ce eu vă spun
Pentru satul nost măreț
Este lucrul de bun preț
Șiforța să n'o primim
Că-cî de nu, noi păgubim.

Chinezul, Popa:

Asta nu o înțeleg,
Deci nu pot nici s'o aleg.
Spune-mi cum vom păgubi
Șiforța de-o vom primi.

Aureliu:

Eu vă cred, dar n'am ce face
Vă spun dar' să fiți pe pace.
De primim pecariu 'n sat
Îi dăm loc lui destinat
Face chifle, zimble, piți,
Cât îți vine să le 'nghiti

Românașii noștri din sat
Când ved piți de cumpărat
Chifle, zimble de mâncat
Se duc toți din fuga mare
Cumpără pe așteptare
Și-apoi când au grâu frumos,
Alb, curat, tare bombos;
În loc birul să-l plătescă
Pre chinez îndestulăscă,
Merg șiforța s'o plătescă,
Și-apoi dănsu-o să trăescă;
Popa, Chinezul rămân,
Care sunt din al său sân.
Las aștepte, că-cî ca ei
Belitorî, ómeni mișei,
N'a mai fost, nici n'a mai fi
Până lumea vă trăi.

Chinezul. Om vedea noi, veni-va șiforță în sat!

Popa. Nu de fel, că-cî alt cum nu-mî capăt birul,
bine dice fiul meu.

Chinezul. El este om din lumea nouă; cum ne-ar
fi înșelat pitarul.

Chinezul, Popa și Aureliu cântă:

Șiforță 'n sat nu va veni,

Popa: Până popa va trăi.

Chinezul: Pân chinezul va trăi.

Aureliu: Pân cleric va esista.

Popa: Asta jur pre barba mea.

Chinezul: Ér eü pe puterea mea.

Aureliu: Eü . . . . pe pantalonii mei.

Chinezul, Popa și Aureliu cântă:

Șiforța 'n sat nu va veni

Noi toți trei ne-om 'nisui

Și-i vom spune apriat

Noi ce mult am învățat

Că în satul nost frumos

Pecariul nu-i de folos

Acest sfat de deslușire

Îl dăm noi dela domnire (iese).

(Cortina cade.)

ACTUL II.

Judecata lui Stavre.

Scena reprezintă o chiliă ferănescă la judele Stavre, în fund o ușă, la stînga o ferăstră, lângă care se află o masă cu oluri de flori.

Scena 1.

Iléna (privind la flori). Flórea se bucură de primăvară, care-i suride dulce; bobocul se desvêleşce după plóea caldă, se desface în flóre frumósă, pètrunde inimile ómenilor, seduce ochii lor, dar numai până ce este în înflorire; când începe a se vesteji, când se păleşce, este desprețuită de toți. — Dar' inimile nóstre nu séménă florilor frumóse? le séménă, și lor le e croită o sórte. — Până ce-i inima jună, până ce póte bate fără împedecare, până atunci este flóre, ce se bucură de-a privi primăvara neșciind ce fericire o așteptă. — Când inima începe de a bate mai tare, de-a simți mai ferbinte, atunci, vai de ea, este în schimbare. — Și cum va ieși schimbarea acésta, ce împregiurări o vor aștepta? — fînța omenéscă nu o póte ști, că-cî

de ar ști, atunci ar blăstéma sórtea crudă, carea cu pași răpedi îi causéază peirea. — Inima împupeșce; atunci copila începe a iubi. Oh! ce vorbă dulce este iubirea, ce sfântă amintirea ei. — Lumea mai cultă, după cum se numeșce, se jócă adeseori cu simțirea acésta, și o prețueșce de marfă nerușinosă, dar' pieptul unei copile retrase, de póte cuprinde amor în sinul său, îl păstrează ca pe un talisman, credință și speranță dulce pentru care-și sacrifică tot ce-i este mai scump.

Scena 2.

Iléna și Chinezul.

Chinezul. Bună diminéța, copilă, te sculași, cum ved grijești de florile tale, fórte bine, las să lucéscă fața ta ca sórele, pre buzele tale să se vadă bobocul de trandafir, așa, draga mea, frumósă față are Chinezul din sat, (apucând'o de bărbia) și dēnsa trebue să fiă cea dintăi, o s'o fac preotésă. Ce dicit, Iléno?

Iléna. Eü preotésă; mulțamesc, taică, de titulă. —

Chinezul. De ce să nu fi tu preotésă, său nu înțelegi a domni, pentru ce te-am dat și eü doi ani în oraș, ca să fi dóră păuriță?')

Iléna. Lasă-mé tată, te rog, cu vorbe de acestea, că-cî mé dóre inima de ele.

Chinezul. Hai d'aci! copilă ce ești, cugeți dóră că te voiü ținea să clocești óuele ca față mare? a ajuns timpul de încredințat.

Fata mare dela sat
N'are timp de așteptat
Să grabéscă să-și alégă
Un feciorandru de trébă,
De nu vrea ca să clocéscă
După moda orașéscă.

La noi ouéle clocite
Tóte-s dracului menite
Ér' fetele 'mbêtránite
Ciuma satului numite.
Veți sâtenii o fac bine
Și-așa fac și eü cu tine.

La oraș tréba-i întórsă,
Fata e din minte scósă.
Ofitiri și căpitani
Cu ciucuri și cu găitani
Studenti, schreiberi, vandrocași
Toți sunt plăcuți la oraș.

Décă punga sună bine
Atunci ești făr de rușine,
Poți să intri unde-ți place,
Și minuni atunci vei face,
Scoți pe dracul chiar din apă
Și-o să plăci atunci îndată.

Chiar pèțitu-i de-altă captă
Și prea iute nu se gată;
Veți feciorii fac vèđute,
Đeü vèđute, dar prea multe,
Ofitirii sdrăngănesc,
Ér' fetițele zimbesc.

1) Țerancă, provincialism.

Ofițirii muștrălesc
 Țr fetițele iubesc,
 Ofițirii călăresc
 Țr fetițele gândesc,
 Ofițirii marșuesc
 Fetele se amărăesc.

Veđi așa la noi în sate
 Tóte-s bune și curate.
 La orașe nu-î afla
 Om care te-ar săruta
 C'un sărut de omeniă
 Cu un ris de bucuriă.

Iléna. Încredințat?

Chinezul. Da, că-cî eă am găsit un om harnic de fata Chinezului Stavre! trebuie să șci, că acela nu este om ca și noi, ci altcum.

Iléna. Nu om ca și noi! nu mă spéria, tăicuță.

Chinezul. Nu de fel, copilă frumoasă! și el este învêțat, e dobă de carte. — Țn gîci cine e?

Iléna. Lasă-mê, nu mă sili a gîci! șciă că pentru mine nu póte fi născut om învêțat.

Chinezul. Na, uite tu la ea, ce necaz îmi face, îmi vine să mor de mânia.

Iléna. Nu, taică, vrêu numai ca să-ți spun . . .

Chinezul. Destul! nu vrêu să șciă nimic mai mult, ce próstă mai ești, trebuie să fi fericită, când poți fi muerea coconășului Aureliă.

Iléna. Aureliă! tată eă nu-l vrêu.

Chinezul. Dar îl vrêu eă.

Iléna. Eă nu-l iubesc pe el . . . .

Chinezul. Ha, iubești pe altul, spune, nefericito, cine este afurisitul seă nemernicul acela, care a cutezat a iubi pe fata Chinezului (ămbliă furios prin chiliă).

Iléna (aparte) Era să mă vînd, trebuie să mă scutesc la minciună. (cătră Chinez). Nu te mânia, taică, nu-s eă așa de próstă, am ales și eă inimei mele soț, și cugetă, încă un învêțat.

Chinezul. Țn veđi, așa vorbe-mî plac mie, nu însê prostii de-ale altora, acum cu una nu sunt în curat; Țn spune-mî cine-ar fi feciorășul acela?

Iléna. Nu este feciorăș, ci vêdov.

Chinezul. Vêdov! ce ți-a plesnit prin minți!

Fată, tu ai nebunit
 Mintea, đeă, te-a părăsit;
 Vêdov tu, fată frumoasă.
 Și la noi e lumea 'ntorsă.

Dar nu șci că tu ești jună
 Fragedă ca și o prună,
 Tu ai lipsă de iubire
 Și de bună 'ndestulire.

Să ieși vêdov? dór urît
 Atunci ești de omorît.
 Du-te, du-te la orașe
 Și-ți alege câte-un pașă.

Séu honveđii toți de-a rêndul
 Du-te un' te-a duce gândul,
 Dar la mine 'n casa mea
 Vêdov loc nu va avea.

Iléna. Taică, însê este frumos! —

Chinezul. Așa, đici că este vêdov, dar frumos, cine e el spune-mî?

Iléna. Țn gîci.

Chinezul. Papă-lapte de secretarul notarului?

Iléna. Ce-ți plenește prin minți.

Chinezul. Nu cumva Pera, copilul birtășului.

Iléna. Ha, ha, ha! ce gândești cu mulea acela?

Chinezul. Ei, spune-mî, nu face comedii cu mine, cine este?

Iléna. Este Stancu, învețătorul nostru.

Chinezul (furios). Fată, dar cugetat-ai ce faci? Oh! Oh! ce nefericit sunt eă. — Tu în dragoste cu hírgea de învețător, n'ăși fi cugetat la așa ceva nici când. — Însê asta nu póte fi. Oh! fată, ce đile nefericite-mî faci tu! cine-ar' fi putut cugeta? Oh Iléno! Iléno! să te îndrăgești tu într'un Pașă turcesc, care a avut trei muieri.

Iléna. Taică! decă ție nu-ți place, nu-l iubesc pe el.

Chinezul. Oh! tot ești tu Iléna mea cea bună.

Iléna. Însê încă una.

Chinezul. Vorbește, draga mea, nu te sfii.

Iléna. Nu de fel, taică.

Chinezul. Să auđim.

Iléna. Decă-ți fac pre voiă, și mă las de acela pe care l'am iubit . . . .

Chinezul. Nimenui să nu spuî cuvêntul acesta, că te ride. —

Iléna. Trebuie să te lași și tu de pofta ta.

Chinezul. De pofta mea? eă?! —

Iléna. Da! să-mî dai pace cu Aureliă al têu, că-cî de nu, îți spun, đeă, nu șciă ce va fi.

Chinezul. Mê silești, fată, ca să mă mânia pe tine.

Iléna. Taică! eă nu voesc să te mânia pe mine, nici nu cuget la așa ceva, că-cî s'ar mânia D-đeă pe mine. — Cugetă însê că nu ești boer, seă domn cu stare, ca să nu dai nimic pe pâlăitul inimei. — Eă tată-s fată de țeran, ce e drept de stare mai bună, însê nu mă urc la cugetul acela ca să fiă preotésă, șciă că coconășul Aureliă, nu vrea să cêră mâna fiicei tale ca să o fericescă, ci numai baniî ca să se fericescă. — Eă, care șciă planurile lui, nu-l voesc de fel, îl urêsc din adâncul inimei mele; tu, decă-ți place de el, și-l affi bun de tine, mă mulțamesc de zestrea mea, poștește și-o dă lui, dar pre mine nu mă neferici. — Nu baniî fac fericirea, nu starea, cinstea, ci purtarea bună, conștiința curată. — Atâta cuget că ar fi destul (iesc).

Scena 3.

Chinezul (reculegêndu-se și uimit). Oh, Dómne, ce nefericire! m'a pêtruns fica mea, ce ânger curat este! oiă vedea eă fi-va de Aureliă, ginerele meă?! nu nici odată (iesc).

(Va urma).

O Resbunare.

Istorie Orientală, de Alfred Baussergen. Traducere de I. S. Spartali.

Nici chiar în zilele de cel mai mare necaz, după de-
sastroasa bătaie cu Tartarii, nici după mórtea maimuței sale
de predilecțiune, nici după mórtea papagalului său iubit,
nu fusese sultanul Mahomed mai posomorit.

Sultanul nu se mai gândia că afacerile statului stău baltă
și că póte un nou resbel era să isbunescă.
Poporul, ecoú fidel al curții, lángeđia și el.
Muezinii, în fiă-care séră, din vârful minaretelor, ră-

Începutul primăverei: în colțul stradei.

În zadar femeile sale, perlele Orientului, îl desmerdaú ;
în zadar bufonii lui se siliau să-l înveselescă cu nebuniile
lor, nimic nu putea să-i descrețescă fruntea-i încercată
de nori.

Șeful Eunucilor nu mai șcia cărui profet să se dea,
marele vizir își smulgea și cele din urmă fire de păr, pe
care le mai avea.

dicaú plângend mânilor cãtră Alah !

Mahmud, rãdiósa făclie a Asiei, se stingea trist în
fundul palatului lui fără ca să cunoască cine-va adeverata
pricină a rëului, de care suferia.

Unii spuneau că móre din escese de amor.

Femeile lui afirmau contrariul.

Alții pretindeau că greutatea puterei îl obosise.

Toți se înșelau. — Mahmud era trist pentru că-î murise favoritul, puterea lui executivă, cum îi dădea el în glumă, seî altfel dis, murise călăul lui.

Nimeni altul în lume nu știa ca regretatul reposat, să așeze pe un pacient. Avea o destoinicie așa de frumoasă ca să taie capul cuiva, încât mai că-ți făcea poftă să treci prin mâinile lui.

Agenți speciali fuseseră trimiși în toate patru colțurile Imperiului ca să-î găsească un urmaș.

Se prezentaseră candidați numeroși, însă nici unul nu îndeplinea condițiunile cerute pentru această funcțiune însemnată, când veni la curte un tânăr, care fusese prins de niște pirați pe un vas venind din Cypru.

Când îl vădu, Mahomed dete un țipet mare de bucurie, la care întreaga trupă pasivă a curtesanilor răspunse printr' un strigăt imens.

La un semn al Sultanului mulțimea se împrășciă, și îndată ce remase singur cu străinul:

— „Vrei să fi călău“ îl întrebă el fără cotituri.

Închipuiți-vă indignațiunea sêrmanului prisoner.

— „Nu e vreme de gândit“ — urmă Mahmud — „alege seî să fi călău, seî să fi tras în țepă numai decât.“

Dilema era hotărîtă. Tânărul primi.

Era un tânăr înalt, avea o frumsețe blăjină și desfrănată ca a lui Bacchus, indianul cu ochi mari negri, plini de dulcetta și de energiă, sub o frunte umbrită de un pâr des și castaniu; cu un cuvânt, tipul întreg al lui Don Juan, așa cum l'aî visat poeții și femeile.

Tocmai când Said (așa era numele lui) ieșia din apartamentele imperiale, se întelni piept în piept, — într'un vestibul larg cu colone de marmură și de agath, — cu o fată tinăre care intra în harem.

Fusese cumpărată în aceeași dimineță dela un ovreî bătrân, din bazarul cel mai bogat al capitalei. Aissa putea să aibă cinci-spre-zece ani; era frumoasă ca o vedenie, fragedă ca o pălămidă, și ce era mai mult, și feciôră garantată de vințetor.

Ministrul plăcerilor își făcea o petrecere ca să o ofere augustului lui stăpân, însă voia, ca mai înainte de a.o prezenta ochilor seî, să o dea pe mâinile învătate ale odaliscilor care să o ungă cu esențele cele mai curate, să o îmbrace co tunicile cele mai voluptuose.

Sêrmana fetișôră, cu inima măhnită, — că-cî pôte lăsase în țera ei un logodnic cum se cade, care o aștepta, se lăsa a fi dusă fără cea mai mică împotrivire.

Zărind pe Said, îmbrăcat cu un caftan măndru de cașmir țesut cu mătase, cu un turban de mătase brodată cu aur în noua lui ținută profesională, îl luă drept chiar Sultanul, și, confusă, își ascunse capul în mână.

Said, uimit de frumseța ei, se gândi totă ziua la ea.

Aissa din parte-î, mai că uitase măhnirea, și se lăsa cu cochetăria a fi gătită cu totă îngrijirea haremului.

În prada celei mai mari nerăbdări, aștepta venirea regalului seî soț.

Închipuiți-vă ce amărăciune simți frumoșa copilă, când vădu — venind spre dânsa — pe bătrânul Mahmud, cu fața încrețită, cu capul clătânându-se, spriginit de doi robi.

Maestatea sa, care abia se sculase după bôlă, se țira cu greu, sprijinindu-se pe Eunuci ca pe niște cârji.

Care va să dică, pentru caricatura asta grozavă își înegrise pleopele cu heme, își roșise buzele cu carminul

cel mai fin, se scăldase în apă de rose și-și împletise frumosu-î pâr lung, galben și creț.

Mahmud ținti asupra-î căutătura lui stinsă, numai din când în când aprinsă de dorință.

Aissa tremura întocmai ca o trestie suflată de viscol și grôza ei se îndoi când Sultanul îi făcu semn să s'apropie de divanul, pe care sta întins a lene, și când o cuprinse cu brațele-î slăbite.

Însă această primă ședință trecu în mângăeri platonice. — Mahmud era de 60 ani.

După plecarea M. S. Aissa se gândi la frumosul cavaler pe care-l întelnise, și în micul ei cap sburdalnic se și gândi să se facă iubită de el.

Esistența Seraiului devine nesuferită fără voluptăți.

Tôte creaturile acestea deliciose, care trăesc vecinic într'o atmosferă enervantă, hrânindu-se cu mâncări afrodisiace, nu aî, ca călugărițele, mortificările, care le întorc gândurile pe fiă-ce minut.

În harem totul este făcut pentru amor, îl respiri din aerul ambiant.

Aissa voia să se folosescă de trista ei condițiune, și dela prima aruncătură de ochi înțelese că unchiașul Mahmud nu va fi nici odată, nici pentru ea, nici pentru cele-lalte, decât un amant slab.

Said se gândi totă nôptea la încântătorea Aissa.

După ce se deșteptă, se duse la șeful Eunucilor ca să-l descôsă despre tinăre recrută. Însă, la totă întrebările lui, acest funcționar mojit răspundea printr'o grohăială surdă.

Said vădu că nu are să scôtă nimic cu binele; el întrebuintă dar acel mijloc suveran atât în Orient cât și în Occident.

Făcu să-î strălucescă înaintea ochilor o piesă nouă de aur.

Paznicul zimbi de satisfacțiune.

Said îi arêtă o a doua: fața i se nveseli; la cea de a treia înnebunise de bucurie.

Said află dela el tot ce voia să știe, și pentru aceeași seară fu hotărîtă o întelnire.

Aissa, fără să mai caute a fi rugată, consimți să primescă pe tânăr în chilia sa.

Ziua întregă nu se ocupă decât de toaleta ei, alegându-și din bogata-î garderobă vestmintele cele mai alese, un pantalon larg de satin galben damaschinat, un corsagiî de muselină transparentă de India, papuci de catifea albastră cusuți cu aur și cu sîdef.

Bijuterii prețiose; diademă de rubine și de safire, brățări de opal și de turcose, inele de topaz și de ametiste îi împodobiau fruntea, brațele-î roze și grăsulii, degetele ei subțiri.

Mirra și cinamul îi parfumaî odăița, și un ciubuc de chihlibar, pus pe o etajeră în filigrană, aștepta pe iubitul ei.

Îndată ce se înnoptă, Eunucul introduse pe Said la frumoșa Aissa.

Ea ședeă resturnată pe un covor gros de Persia într'o posă plină de voluptate.

Eunucul era însărcinat să le dea de știre la cea mai mică mișcare neobicită în seraiî; însă nimic nu veni să le turbure dulcele lor momente.

Trăiră ast-fel într'o fericire perfectă în timp de mai mult de o lună.

Aissa nu se mai gândia la logodnicul ei, și Said se simția fericit de noua situațiune.

Până acum sarcina lui nu fusese decât o adevărată sinecură; ar fi quis cineva că asasinii se puseseră în grevă, ori că Maestatea Sa, odinioară atât de amator de execuțiunile capitale, renunțase la vechile-i plăceri.

Într'o zi, după amăzi, Mahmud chiâmă pe călăul său.

— „Ascute-ți sabia pentru mâne în revărsatul dorilor“ îi duse el.

Said readus într'o clipă la îngrozitoare realitate, fu cuprins de un acces violent de delir.

Nu se putea obicinui cu idea că va avea să taie capul unui om.

— „Va fi prima și ultima încercare“ duse Mahmud, „și decă vei fi meșter, ai să fi pus în libertate.“

Said sărută cu respect piciorul stăpânului său și se retrase.

Avea trebuință să se zăpăcescă, și alergă la amanta lui.

Nici odată nu fusese ea așa de lingușitoare, și când fu să se despartă îl strînse cu iubire la sîn.

— „Mă vei iubi în totdeauna?“ îl întrebă ea.

Said era hotărît să fure pe Aissa din Seraiu și să o iea cu el, îndată ce lanțurile robiei îi vor fi rupte.

El îi împărtăși hotărîrea sa, fără să spue cu ce preț își dobîndia libertatea, și Aissa, nebună de bucuria, îi jură — când îl îmbrățișă — ca să-l urmeze cu credință.

A doua zi de dimineață la 5 ore, ministrul poliției interne veni să caute pe Said ca să-l ducă la locul unde trebuia să aibă loc execuția.

Soldații, cu arma în mână, așezați împregiurul eșafodului, rețineau mulțimea curiosă de asemenea priveliști, și pe o tribună vastă, în mijlocul celor mai înalți demnitari

ai coronei, sub un uranisc de catifea, Sultanul Mahmud sta pe un tron înalt.

Era vesel.

Said, în picioare pe plat-formă, era în prada unei emoțiuni grozave, și-și preâmbila privirea-i retăcită peste acea mare de omeni pentru ca să descopere pe miserabilul căruia avea să-i taie capul.

De odată se auzi un sgomot, mulțimea se dede în lături, și el deosebi funebrul cortegiul, compus din un cadîu, care mergea înainte, din mulțimea de derviși și de preoți, cari recitaug rugăciunile celor în agonie și de o femeie înfășurată într'o largă manta neagră, cu fața coperită cu un vâl gros și negru.

Era pacienta. — Contrar obiceiului din Orient, care voește ca soția necredincioasă să fiă aruncată în fluviu, cusută într'un sac dimpreună cu o pisică, cu o viperă și cu un cocoș, Mahmud poruncise ca necredincioasei să i se taie capul.

Said fu cât p'aci să leșine, însă aducându-și aminte de făgăduela Sultanului se stăpâni.

Femeia se împiedecă de mai multe ori în fustele cele lungi, când sui treptele eșafodului.

Said o apucă cu violința în brațe. La contactul său un tremur lung cuprinse corpul nenorocitei; ea vru să strige, însă gura îi era proțăpită, și cu mâinile-i remase libere se acăță tremurândă de călău, care o îmbrânci cu asprime.

Said o luă de jos; rădică sabia; se vădu un fulger; se auzi un strigăt năbușit: dreptate se făcuse.

În momentul acesta, când executorul prezintă de obicei capul tăiat suveranului, vântul rădică vâlul, care ascundea obrazul morței, și Said recunoscu pe Aissa.

El cădu ca trăsniț.

Mahmud rîse cu un rîs selbatic: își resbunase.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Botanică populară română.

Ierba lui Tatin.

Ierba lui Tatin (lat. *Symphytum officinale*, germ. der gebräuchliche Beinwell, die Wallwurz, auch Schwarzwurz) are la poporul român mai multe numiri. Astfel în Bucovina se numește: Ierba lui Tatin, Ierba lui Tatine, Ierba lui Tat, și Tatină; în Transilvania: Tatină și Ierba lui Tate¹⁾; în Banat Tacin²⁾; în Moldova și Muntenia: Ierba lui Tatin.³⁾

Cea mai răspândită numire este, precum se vede, Ierba lui Tatin.

Ierba lui Tatin este de două feluri; una 'cu flóre roșie și alta cu flóre galbină. Cea cu flóre roșie se întrebuintează de Românele din Bucovina spre vindecarea mai multor morburî, precum: a vătămăturii și a sclintiturilor la ómeni, apoi pentru durere de pantece la vite, și în urmă ca nutremânt pentru vacile de muls.

Vătămătura o vindecă Româncea în următorul chip.

¹⁾ G. Bariț. Vocabular de numele plantelor transilvane: românesc, lat. germ. ung. publ. în Căilindariul pt. pop. rom. Brașov, 1859. p. 30.

²⁾ S. Măngiucă: De insemn. bot. rom. publ. în Familia. 1874. p. 562 și 586.

³⁾ C. Negruzzi. Flora română. publ. în »Fóia societății pt. cult. și lit. rom.« în Bucovina. an. V. Cernăuț. 1869. p. 92. — G. Barozzi. Limba română și tradițiunile ei, Galați. 1872. p. 133.

Iea mai întâiu o bucățică de rădăcină din Ierba lui Tatin, o curăță, o spală bine ca să fiă cât se pôte de curată și o aruncă apoi într'o sticlă cu rachiü, pe care-o astupă ca să nu se resufe. Apoi iea o altă bucățică de rădăcină, o dumiică bine, o amestecă cu Cépă (lat. *Allium Cepa* L., germ. die gemeine Garten-Zwiebel) dumiată asemenea fórte măruntel, c'un ou și cu țerițe de Grăü (lat. *Triticum vulgare* Vill., germ. der gemeine Weizen) pre care le pune într'o tigare la foc ca să se prăjască bine. După aceea face din amestecătura întrégă o turtă, pe care o pune pe o peticuță și cu care légă pe cel bolnav unde-l dóre. După ce s'a legat, bolnavul trebuie să bea din rachiul preparat, după cum s'a arătat mai sus, în fiă-care zi de trei ori câte un păhărel și anume: diminéța, la amăzi și séra. Și decă voește să se vindece mai de grabă, trebuie să stea în loc, să nu âmble mult nici să lucre, ca să nu se stêrnescă mai tare vătămătura.⁴⁾

Alte femei iéu rădăcina acestei plante, o pun în apă și-o ferb. Apoi o piséză măruntel și amestecându-o cu făină de Secară (lat. *Secale cereale* L., germ. Korn) fac dintr'ênsa o turtă, pre care o pun celor bolnavi la pantece. Érá zéma o béu aceștia.⁵⁾

⁴⁾ Dictat de P. S. Roșca.

⁵⁾ Dictat de M. Molocú.

Vătămătura se vindecă și fără turtele de mai sus. Ajunge de a pune rădăcina acestei plante în rachiū, și după ce mocnește bine, a bea din rachiū în fiă-care dimi- nătă câte un păhărel pe stomacul gol.⁶⁾

Dacă cine-va s'a sclintit la v'run picior seū la vr'o mână, iea rădăcină de Iérba lui Tatin, o ferbe, o piséză și se légă cu dēnsa la piciorul sclintit.⁷⁾ Séu o prăjește în untură de porc ori în lapte dulce de vacă și-apoi își légă cu ea mâna seū piciorul la locul sclintit, care îndată forostoește și se vindecă, pentru că rădăcina Ierbeī lui Tatin are puterea de a trage tótă rēutatea.⁸⁾

Pentru vitele, care aū durere de pânțete, și din cauza acēsta slăbesc fôrte tare, se dumatică rădăcină de Iérba lui Tatin și amestecându-se cu tērițe li se dă spre mâncare. Vitele se ușuréză îndată și în curēnd se vin- decă și se ndrēptă.⁹⁾

Iérba lui Tatin, după cum s'a arētat mai sus, e bună și pentru vavile de muls ca să le îndesēcă lap- tele, să fiă mai spornic și mai bun. Însē în cazul acesta

⁶⁾ Dictat de S. P. Roșca și M. Molocū.

⁷⁾ Dictat de... Popescu, descântătoare din Ciudeșu.

⁸⁾ Dictat de o Româncă din Poiana-Negrii.

⁹⁾ Dictat de M. Molocū.

trebuie să se iea totdeuna cu curățenie. Cel ce voește s'o dea vacilor sale de mâncat iea într'o ți de fruct o bucățică de pâne și una de sare și ducēndu-se la plantă bate lângă rădăcina ei trei mētăni. Apoi o sapă ȃicēnd :

Sântă buruēnă mare!
Eū te sorocesc cu pâne și cu sare,
Éră tu să sorocēști
Și s'o dăruēști
Pe Lunaia¹⁰⁾ mea
Cu unt mult, gustos,
Bun, gras și frumos,
Și cu lapte des
Și cu smântână grósă!

După ce a săpat-o și a pus în urma ei pânea și sarea, o duce a casă, o mestecă cu tērițe și-o dă vacilor de muls să o mănânce. Se ȃice că acestea îndată dau lapte mai mult și mai bun, decât mai nainte.¹¹⁾

Frunțele ierbeī acesteia se ȃice că sunt bune pentru a prinde ploșnițele. Care dintre acestea cade pe vr'o frunză de Iérba lui Tatin remâne acolo lipită ca cu cleiū și nu peste mult pere.¹²⁾

S. Fl. Marian.

¹⁰⁾ Adică după cum se numește și vaca.

¹¹⁾ Dictat de... Popescu.

¹²⁾ Dictat de o Româncă din Poiana-Negrii.

V a r i e t ă ȃ i.

O sectă femeiescă. Din New-Jork se scriă: Sunt câteva țile, de când vaporul „Austria“ venind dela New-Jork a adus pe lângă alți pasagiri și șapte membri feme- nini ai unei secte religioze, care se numește „Armata mântuirei“. Aceste femei sunt însoțite de un bărbat cu numele George Railton, care și-a adăogat titlul de „high commis- sioner“. Dintre femei însuși care se par că voesc să-și caute numai aci soldații lor, una își dă rangul de căpitan, celelalte sunt locotenenții ei. Ele pōrtă rochiī albastre, și pālēri Derby; pe panglica pālēriei este tipărit: „Sal- vation Army“ (armata mântuirei). Și High-comissionerul are uniformă albastră. Ei pōrtă un stég albastru și roșu, în mijlocul căruia apare un sōre de aur. Acēstă sectă s'a întemeiat în anul 1865, pe timpul când predicătorul methodist William Booth predica în Londra învētătura, că mijlōcele întrebuintate până acum nu sunt de ajuns, pentru a îndupleca ómenii la un mod de vieță plăcut lui Dumne- deū, și că lucrul ar trebui început altfel. El se încun- giură cu o cētă de ómeni de aceēși părere, și îmbrăcați în uniforme albastre și cu stéguri albastre în mâni para- dară prin Londra, ținură adunări pentru rugăciuni pe lo- curi publice, în teatre și sale de concert. Ei pretind că aū convertit cu mult mai mult de 3000 persōne; cu tōte acestea „armata mântuirei“ abia va putea dura mult.

Bibliografiă.

Primirăm următōrea epistolă.

Onorate Domnule Redactor!

Rugându-vē a primi în colōnele prea stimabilui ȃiar al D-vōstră următōre, am onōrea a mē subsemna

Viena, 25 Martie 1880.

cu distinsă stimă

D. Onciu.

Aū apărut de sub presă sub editura Societății „România jună“ două piese musicale de compositorul român C. G. Porumbescu, anume: „Dina Dunărei“ Polca-mazur, dedicată patroneselor balului român din Viena, și valsul „Camelie“ (ambele pentru piano), care piese aū fost esecutate cu mult efect la menționatul bal din anul acesta de capela dlui Ed. Strauss. Ambele piese se află de vânzare la Socie- tatea România jună în Viena (I. Sonnenfelsgasse Nr. 1) precum și la depositele mai însemnate de musicalie. Prețul unui esemplar: Valsul 1 fl. v. a. (2 frci 20 bani) și Polca 50 cr. v. a. (1 frci 20 bani). O parte din venitul curat este destinat pentru fondul Societății „România jună“ — Este de așteptat că aceste nōue compozițiuni românești, care aū fost fôrte bine primite de publicul din Viena, se vor bucura și de atențiunea publicului român și nu vor lipsi în cercurile amatorilor de

musică, cu atâta mai mult încât laudabila întreprindere a junelui artist român merită a fi încuragētă și a se bucura de spriginul nostru.

— **Reforme în învățământul public**, București tipografia „Ro- manul“, Carol Göbl. Strada Dōmnei, 14. 1880.

— **Harpă și Caval** poezii de Theochar Alexi (Stan Părjol). Se află sub presă și se pōte comanda la tipografia subsemnată. Prețul unui esemplar 8° 140—150 pagine pe hărțiă de lucș broșat 50 cruceri, în legătură de lucș (daurită) și cu stampă artistică reprezentând orașul Brașov 1 fiorin v. austr. Acēstă colecțiune de poezii atât în privința cuprinsului cât și în privința înfățișării ei va merita, ca să ocupe un loc pe masa fiă-cărui salon. Tontsch & Kellemen tipografiă în Brașov.

ȃicitură de Șach

de Em. Micu.

	ti-	O-	o-	foc	tot	tul	
chii	da-	un	ne-	meū.	la-	mē	și
lin-			vērs	de			pep-
tă	mei		Vai	an.		crimi	ar-
	Bo-					tă	
	Ra-					de,	
tă.	Ca		mur	u-		rei	sal-
ȃe-			în	ȃă-mi			ard
un	ra-	eū!	a-	tre-	ro-	turi	în
	le	crin	s'a-	vēn-	fa-	și	

Se deslégă după săritura calului.